

Konwent Starostów Powiatów Województwa Zachodniopomorskiego

STANOWISKO KONWENTU STAROSTÓW WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

w sprawie sprzeciwu wobec powrotu do podziału administracyjnego kraju na 49 województw oraz likwidacji powiatów z 28 stycznia 2014 r.

Konwent Starostów Województwa Zachodniopomorskiego – wobec pojawiających się publicznych zapowiedzi „nowej” reformy administracyjnej kraju, powracającej do podziału kraju na 49 województw, a przy okazji likwidacji samorządu powiatowego - wyraża swój stanowczy sprzeciw wobec takich planów.

Reforma samorządowa z końca lat 90. XX wieku sprawiła, że powiat i województwo stały się osobami prawnymi wyposażonymi we władztwo o charakterze publicznym. To władztwo dotyczy trzech obszarów: terytorium, finansów oraz ludzi. Z trzech przytoczonych wcześniej rodzajów działania powiat skupia się w sposób istotny na człowieku, zaspokajając jego potrzeby w wyspecjalizowanych, a nie w powszechnych, właściwych gminie obszarach. Typowym przykładem takiej roli powiatów jest zaspokajanie potrzeb osób niepełnosprawnych, zwalczanie bezrobocia, dbanie o funkcjonowanie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i ochronę zdrowia. Utworzenie, a właściwie odtworzenie historycznej struktury samorządu powiatowego jest dopełnieniem idei małych ojczyzn, w których lokalna społeczność stała się podmiotem, a nie przedmiotem bieżącej polityki. Powiat jako jednostka podziału terytorialnego powstał pierwotnie głównie z organizacją sądów ziemskich, a znany był w Polsce już w II połowie XIV wieku. Przywrócenie samorządowego powiatu to powrót do tradycyjnych istniejących wspólnot, to przekazanie tym wspólnotom tych wszystkich zadań lokalnych, których nie przejęły dotychczas gminy. Podział kraju na powiaty to mapa rzeczywistych więzi lokalnych, które przecież wszyscy doskonale znamy i odczuwamy, szczególnie w małych miejscowościach i wsiach. To one w naturalny sposób skupiały się wokół ośrodków, które od setek lat stanowiły dla nich centra życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego.

Wobec zapowiedzi nowej reformy administracyjnej, obiektywnie rzecz ujmując reforma 1998 r. lepiej odzwierciedla realny układ przestrzenny Polski niż podział z roku 1975. Znajduje bowiem właściwe miejsce dla metropolii, które mogą być ośrodkami regionów, dla miast na prawach powiatu mających w ręku pełnię kompetencji lokalnych i dla miast powiatowych oraz tych, które są gminami. To prawda, że 31 miast, w których mieszkało raptem 2,9 mln osób, w 1998 r. utraciło status wojewódzki. Równocześnie powstało jednak ponad 250 nowych centrów administracyjnych, które stały się miastami powiatowymi (o łącznej liczbie blisko 7 mln mieszkańców). Do tego 19 miast, nie będąc miastami wojewódzkimi, zyskało status miast na prawach powiatu (2,3 mln). To tam głównie zwiększył się wpływ lokalnych elit i obywateli na najbliższe otoczenie. Dodatkowymi przesłankami reformy samorządowej była chęć usprawnienia prowadzenia polityki regionalnej, do czego poprzednie województwa zupełnie się nie nadawały. Chciano także uporządkować system administracji państwowej w terenie. Oba cele zostały w znacznym stopniu osiągnięte.

Niech to stanowisko będzie też wyrazem troski i odpowiedzialności za kształt samorządu terytorialnego w Polsce. Dzisiejszy powiat to jednostka samorządu terytorialnego skupiająca około 80 tys. osób mieszkających, mniej więcej, w ośmiu gminach, z miastem, które stanowi centrum lokalnego układu i silnymi więziami pomiędzy gminami wiejskimi i miastem powiatowym. Obok gminy właśnie powiat ma kluczowe znaczenie w strukturze zarządzania publicznego w Polsce. To w skali powiatu domyka się cała infrastruktura publiczna podstawowej obsługi mieszkańców i społeczności lokalnej. Chodzi nie tylko o administrację samorządową, ale także o administrację rządową, o wymiar sprawiedliwości, system polityczny itd. Powiaty nie są to twory sztuczne. W założeniach wspomnianej reformy samorządowej w roku 1998 społeczność żyjąca w granicach danego powiatu miała być samowystarczalna z punktu widzenia zaspokojenia jej potrzeb przez administrację. Podjęto wówczas decyzję, że powiat musi składać się przynajmniej z 5 gmin, musi liczyć co najmniej 50 tysięcy mieszkańców, a jego stolica musi być zamieszkała przez minimum 10 tysięcy osób. Poza tymi kryteriami znalazły się duże miasta, liczące ponad 100 tysięcy mieszkańców, które w żaden sposób nie mieściły się w zaproponowanych ramach, dlatego zdecydowano się na stworzenie możliwości pozwalającej tym miastom funkcjonować jako miasta na prawach powiatu. Względy racjonalne spowodowały, że utworzono ok. 10% więcej powiatów, niż mogło to wynikać z prostej analizy spełnienia trzech kryteriów. Biorąc pod uwagę jako wskaźnik jedynie rok 2013, można stwierdzić, że istnieje 287 powiatów, w skład których wchodzi przynajmniej 5 gmin, co stanowi 91% wszystkich powiatów. Każdy z 247 powiatów jest zamieszkały przez co najmniej 50 tysięcy mieszkańców. Daje to zaledwie 79% wszystkich powiatów. Często dyskutuje się dziś o potrzebie i zasadności funkcjonowania najmniejszych powiatów. Argument dla takiej dyskusji stanowi konieczność poszukiwania efektywności ekonomicznej. Należy jednak pamiętać, że niezbędne jest znalezienie konsensusu pomiędzy ekonomicznymi i społecznymi aspektami działania administracji publicznej. Osłabienie istniejących więzi społecznych i instytucjonalnych tylko w imię poszukiwania efektywności ekonomicznej nie będzie sprzyjać budowaniu nowoczesnej administracji otwartej na obywateli. Potrzebne jest więc określenie przyszłego modelu nie tylko powiatu, ale wszystkich kategorii samorządów terytorialnych, uwzględniając m.in. względy demograficzne. Z pewnością nie jest to podstawa do rozważań o likwidacji struktur powiatowych a ewentualnie jej modernizacji. Niezaprzeczalnym bowiem pozostaje fakt istnienia potrzeby wzmocnienia struktur samorządu powiatowego poprzez odpowiednie umocowania prawne, a także konieczności systemowego zapewnienia takiego finansowania całokształtu działań powiatowych, który pozwoli na należyłą ich realizację z myślą o członkach tej wspólnoty samorządowej.

Samorząd terytorialny jest największym pracodawcą w Polsce i inwestorem publicznym, właścicielem ogromnego majątku, jest także dostawcą zasadniczych dla mieszkańców usług publicznych, począwszy od edukacji, poprzez transport do kultury. W znacznym stopniu może wpływać na rozwój lokalny i regionalny, czyli na to jak jutro będzie się powodziło nam i naszym dzieciom. Mówiąc kolokwialnie, samorząd współdecyduje o jakości naszego życia. Likwidacja struktur powiatowych zaledwie po 3 kadencjach od ich reaktywacji jest bardzo złym rozwiązaniem.

Wywołana obecnie w przestrzeni publicznej powszechna dyskusja o rzekomych zaletach związanych z przywróceniem 49 województw połączone z likwidacją struktur powiatowych nie służy ani społecznościom samorządowym, ani też usprawnieniu działania aparatu administracyjnego w kraju. Prowadzenie spotkań konsultacyjnych z samorządowcami po hasłem „Polska x 49 i postulowanie powrotu do „starego” podziału administracyjnego pozostaje w istocie propozycją rewolucji w tej sferze działalności Państwa i zmierza do zniweczenia starań kilkunastu ostatnich lat budowy nowych więzi lokalnych.

Mając powyższe na uwadze Konwent Starostów Województwa Zachodniopomorskiego wyraża stanowczy sprzeciw wobec powrotu do podziału administracyjnego kraju na 49 województw oraz likwidacji powiatów.

PRZEWIDUJĄCY
Konwent Starostów Województwa Zachodniopomorskiego
Zachodniopomorskie

Do wiadomości:

1. Premier Rządu RP
2. Minister Administracji i Cyfryzacji
3. Wojewoda Zachodniopomorski
4. Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego
5. Parlamentarzyści Województwa Zachodniopomorskiego
6. Starostowie Powiatów Województwa Zachodniopomorskiego
7. Związek Powiatów Polskich